

1. ΘΕΜΑ

Οι χρήσεις του «αορίστου»

2. ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ

Αγοράσαμε σπίτι.

Έχασε το τρένο.

Θα κοιμήθηκε.

Αν το κάνεις αυτό, χάθηκες.

3. ΕΠΙΠΕΔΟ-ΒΑΘΜΟΣ ΔΥΣΚΟΛΙΑΣ

Από Α ΚΕΓ, 1 ΕΚΠΑ

4. ΠΡΟΑΠΑΙΤΟΥΜΕΝΗ ΓΝΩΣΗ

Σχηματισμός του «αορίστου»

Ενεστωτικό-αοριστικό θέμα

5. ΠΙΘΑΝΑ ΛΑΘΗ

(α) Αδυναμία αναγνώρισης της χρονικής ερμηνείας.

(β) Αδυναμία αναγνώρισης διακρίσεων και εσφαλμένες παραγωγές σε σχέση με τη χρήση άλλων παρελθοντικών τύπων του ρήματος.

(γ) Αδυναμία ορθού σχηματισμού του αοριστικού θέματος.

6. ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ

Ο «αόριστος» σχηματίζεται με το «αοριστικό» (συνοπτικό) θέμα και τις καταλήξεις των παρελθοντικών τύπων του ρήματος και αποτελεί τον πιο συνηθισμένο και ξεκάθαρο τύπο που αναφέρεται χρονικά στο παρελθόν. Η πράξη που δηλώνει τοποθετείται στο παρελθόν και θεωρείται συνοπτικά, είναι δηλαδή ορατή και η ολοκλήρωσή της. Αυτό συνήθως (αλλά όχι υποχρεωτικά) συνεπάγεται τις έννοιες του στιγμιαίου, του ολοκληρωμένου, του συγκεκριμένου και του μετρήσιμου της ενέργειας που δηλώνει ένα ρήμα στον «αόριστο»:

Το μάθημα τελείωσε.

Το διάβασα το βιβλίο του.

Αγόρασε αυτοκίνητο.

Πήγαμε πολλές φορές στο σπίτι του.

Σε κάποιες περιπτώσεις ρημάτων που δηλώνουν μεταβολή κατάστασης η χρήση του «αορίστου» αναφέρεται στην έναρξη της μεταβολής στο παρελθόν – άσχετα αν οι συνέπειές της επηρεάζουν (και) το παρόν:

Αρρώστησα.

Κατάλαβα.

Δύο ρήματα στον «αόριστο» που συνδέονται συμπλεκτικά κανονικά ερμηνεύονται το ένα ως συνέχεια του άλλου στο χρόνο:

Ήρθε αργά και έχασε το τρένο.

Έχασε το τρένο και ήρθε αργά.

Ο «αόριστος» γενικά ερμηνεύεται με αναφορά στο παρελθόν, ακόμα και σε δευτερεύουσες προτάσεις και σε τροπικά περιβάλλοντα:

*Αν ήρθε, θα το ξέραμε.
Και να έφυγε, δε θα το μάθαμε.
Θα ήρθε.
Μπορεί να έφυγε.*

Η μόνη μη παρελθοντική χρήση του «αορίστου» είναι η αναφορά σε επείγουσες ή σίγουρες μελλοντικές ενέργειες (συνήθως απειλές ή υποσχέσεις), που εκμεταλλεύεται ακριβώς αυτή τη συγκεκριμένη αναφορά σε πραγματικά γεγονότα που κανονικά δηλώνει:

*Αν σε πιάσω, κήκες.
Σε δυο λεπτά έφτασα.*

7. ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ

Η αναφορά στο παρελθόν είναι το πιο προφανές χαρακτηριστικό του «αορίστου». Τα χαρακτηριστικά του στιγμιαίου και του μεμονωμένου γεγονότος δεν είναι σταθερά χαρακτηριστικά του – και δε θα πρέπει να τονίζονται υπερβολικά. Σε σύγκριση με τον «παρατατικό» (βλ. σχετικό δελτίο) ο «αόριστος» τονίζει την ολοκλήρωση της ενέργειας που περιγράφει το ρήμα.

Στα πρώιμα επίπεδα είναι χρήσιμη η ταυτόχρονη παρουσίαση του «αορίστου» με τους τύπους της υποτακτικής και του μέλλοντα που χρησιμοποιούν το «αοριστικό» θέμα ώστε να τονιστούν τόσο οι ομοιότητες στο σχηματισμό τους όσο και η γενικά συνοπτική ερμηνεία τους. Σε πιο προχωρημένα επίπεδα θα γίνει η σύγκριση με τον «παρατατικό» και τους «συντελικούς» χρόνους.

8. ΣΥΝΔΕΣΗ ΜΕ ΣΥΝΑΦΗ ΘΕΜΑΤΑ

ΓΓ40: Όψη του ρήματος

ΑΤ60: Διακρίσεις στο παρελθόν: «παρατατικός» και «αόριστος»

9. ΠΑΡΑΠΟΜΠΕΣ ΣΕ ΥΛΙΚΟ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ

Γλωσσικές Ασκήσεις: 252-255, 257-262, 331-333, 335-342, 344-348, 383, 387-392, 397, 496.